

Teine koolitalv

Tõosõ^q õks jo latsõ^q koolih käve^q,
virvekese^q viirdüvä^q,
nimä^q käve^q õks jo nädäle otsani,
2040 viis päivä veerätelli^q.
Ime ai õks jo Alelõ jutto,
kõnõl[´] jutto kõrralist:
“No jääde õks sa perrä, mu lats,
kavvõndõhõ, kallis poig.
2045 Ale-õks-sa-kõnõ, pujakõnõ,
mino kallis kanakõnõ,
rassõ saasõ õks sul järke oppe^q,
jäiä^q tõistõ jälge pääle!”
Ale õks sis kuts[´] kuku maamast,
2050 kai kallest imekesest:
“Ime, võku-i õks sa hirno hiussõhõ,
pelgü peen[´] o palgõhõ!
Las ku käu õks ma päävä, kallu kats,
jälke opi õks ma järke, lää ette,
2055 tõosõ^q kana^q kaotõllõ.”
Ime õks sis üteli: “Hüä poig,
kull[´] a kuku latsõkõnõ!”
Inne õks joht Ale kuule lää-s,
kui õks tä liina liit[´],
2060 kui astõ alõvohe –
Ale ost[´] õks sis jalga hüä^q saapa^q,
kundsä^q muista korgõpa^q.
Läts õks tä kuule, ai jalga,
sirot[´] saapa^q sirgõhõ.
2065 Ime tekk[´] õks jal villo virgastõ,
maama kinäste kedras[´].
Ime tekk[´] õks sis pujalõ pindsago,
musta rõiva muudsahe.
Ime kudi õks sis kangast, kodo kumas[´],
2070 saina^q savidsõ^q värisi^q.
Uhkõhõ nää^q ummõlda lasiva^q
koolipoi si kuubõkõist.
Vahtõ^q saiva^q õks sis rõiva^q valmest,
uvvõ^q rõiva^q orrõ pääle,
2075 Ale ai õks sis sälgä, sai illos,
olgõ pääle – uhkõ poiss.
Ale visas[´] õks sis viiso^q virro-harro,
ai tsuvva^q asunulka.
Esi õks tä visas[´] ne veeräde,
2080 virot[´] viisa, veerät[´] sõnno:
“Tsuuva^q inäp õks mul tsoksi-i, viiso^q viksi-i,
õga päivi silmä^q tsilgu-i!
Silmä^q saava^q õks mul muista selgepä^q,
kulla kõrva^q kumõhõpa^q,
2085 et saa õks ma rikka rinna pääle,
uhkidõ otsa pääle.
No saisa-i õks imp muidõ sääl takah,
olõ-i muidõ olgõ nõal -
pindsak õks üteli: olõ^q pikk!,
2090 saapa^q ütli^q: saisa^q hõste!”

Ime õks jal lausi meelestäni,
uma meele poolõstani:
“Ale-õks-sa-kõnõ, pujakõnõ,
kallis kar[´]alatsõkõnõ,
2095 mul olõ-s õks meeleh tuud küüsü^q,
sinolt uure^q or[´]a ello –
kar[´]a naka^q õks sa -ello kaibamma,
kiräpõlvõ keerätämmä!
Agu om õks sul olga uttunu,
2100 om pihta pitsünü
kapsta-õks-sul-lehti kandõh,
kotil kodo tuvvõnõni;
agu omma^q õks sul pitsünü^q peopesä^q,
sõrmõkundi^q kuumast lännõ^q
2105 tseetskaga õks tsakõnõni,
ravvariistal rakonõni?”
Ale õks sis lausi meelestäni,
meelest, meele poolõstani:
“Sullõ naka-i õks ma kõkkõ kõnõlõmma,
2110 kandjallõ kaibamma –
ma õks küll üteli: hüä oll[´],
palgavõtjal parep oll[´]!
Kurja taha-i õks ma saata kolka piti,
vihasuist viirt piti,
2115 kolk mullõ õks joht anna-i kotitäüt,
vald mõõda-i vakatäüt.
Eiske saat õks sa arvo, imekene,
imekene, esekene –
kar[´]a võidõ õks sa -ello kavatsõlla,
2120 mitond kiirdo miilde panda.”
Ale õks sis lausi meelestäni,
uma meele poolõstani:
“Ime-õks-sa-kene helläkene,
kull[´] a kodomaamakõnõ!
2125 Sedä õks ja üteli vanasõna,
ütli^q innedse eläjä^q:
küll om ka õks hüäh rassõ olla^q,
kannahtaja kats näge.”
Ime õks lausi meelestäni,
2130 memme meele poolõstani:
“Sullõ panõ õks ma sanna kütümmä,
turba^q ahjo toetõllõ.
Hot[´] õks meil olõ-i sannapuid,
kõivohalga kõrraliise,
2135 turbil saasõ ka õks hüä tossukõnõ,
perve mätil pehme lõõna.
Tossul tii õks su piha pehmest,
olaluu^q oigõst.”
Ale õks sis üteli: “Kütä^q, ime,
2140 astu^q alla, armas ime!”
Koni õks ime sanna kütü[´],
maama vihto vetütelli,
seni õks ka Ale aida sääd[´],
saibapaarõ sisse pand[´].

2145 Käve^q õks nää^q sannah, veere^q vihah,
tuu lõunõ lõpõtõlli^q.
Tulli^q õks nää^q kodo, tandsõ^q tarrõ,
heitse^q õks nää^q, mar´a^q, magamahe,
hellä unda hingämmä.
2150 Kõõ õks nää^q üü kõnõliva^q,
valgõni vallatõlli^q.
Ale õks kõõ kaibas´ kar´a-ello,
or´apõlvõ oholist –
iki õks mar´a imekene,
2155 nuutskõ tähe tätäkene.
Ale õks sis kaibas´, karist´imme,
kuts´ kull´a maamakõist,
pallõl´ õks esse ne imme,
kallist kattõ vanõbat:
2160 “Kui ma õks ar hummõn kuule lää,
kanakõnõ sinnä kallu,
ime, mingu-i õks sa küllä kõnõlõmma,
kandja, muilõ kaibamma!
Külä õks sis ütles: “Tsih, tsih,
2165 taad sullõ tarbest!”
Ime, ütlet õks kui külä üte sõna,
kats-kolm kadsatõllõt,
külä tege õks küll mano kümme sõnna,
sääd mano säidse sõnna.
2170 Kümnest saasõ õks küll sõnast puul küllä,
säitsmest sõnast säidsekümmend –
minno naatas õks sis koolih irv´mähe,
tii pääl teotamma,
üts olli õks et poig ütsäst,
2175 käsikannõl katsast,
tuuge ante õks ar võõra veerele,
kana, muidõ kaalalõ.
Innep panõ õks ar kur´a^q konetskallõ,
poonitusõ^q poolkallõ,
2180 kur´akõsõ õks mi lasõ laat´ka ala,
saada savipaa sisse:
“Siin võidõ^q õks sa kuuko^q, kuri miis,
turri poiss tõrrõ all!”
Küll ma õks eis´ tiia, kui ma ütle,
2185 vigurihe veerätelle,
taas- näile õks ma –peri taatõlõ,
iisperi ilotõlõ,
pahe- näile õks ma –poodi pajatõllõ,
vastupäädi vallatõllõ!
2190 Õga sis õks nää^q as´ast arvo saa-i,
or´apõlvõst ossa võta-i!
Sis saa-i õks ma irve^q, illos poiss,
Virkse sugu veerätellä,
veerä- saa-i õks ma –tellä, keerätellä,
2195 ilotõlla, nal´atõlla!”
Alel oll´ õks küll hüä jutukõnõ,
vesselä^q viguritsõ^q.
Ime õks sis ütlet´: küll om õigõ!,
tätä ütlet´: küll om tähtsä!
2200 Ese õks jal lausi meelestäni,
kohka tätä kor´as´ sõnno:
“Kagoh õks meil om tark poig,
tark poig, kavval kana!
Muna lätt õks no kanast targõbast,

2205 sulge seeh suurõbast –
nii ka õks no om mi Ale,
om kavval kanakõnõ.”
Ime õks sis lausi meelestäni,
memme meele poolõstani:
2210 “Jääme õks ar, poig, magamahe,
hellä unda hingämmä!
Hummõn vaja õks om varra üles tulla^q,
aiksahe üles asto^q:
kokko tulõ õks sul otse^q kooli kraame,
2215 paigast võtta, pakke panda!”
Mar´a^q õks sis und magasiva^q,
linnu^q und lebäsivä^q.
Ale-õks-sis-kõist, pujakõist,
kallist kar´apoisikõist –
2220 kar´a- olli õks vil -hirm hiussõh,
or´a kari kaala pääl.
Ale õks varra üles tull´,
inne päivä pää sugõ.
Õga küsü-s õks imp rahha ese käest.
2225 Esel olnu-s õks ka kostke anda,
vaesõl mehel vaotõlla –
esel olli^q õks kõik pungah puukoorõ^q,
karmaneh kalõ^q lastu^q,
minga olõ-s õks tuvva^q tubakot,
2230 minga kaia^q piibukraame.
Ale õks sis lausi meelestäni,
uma meele poolõstani:
“Sullõ õks ma tuu suurõ paki,
sino majja suurõ matsu,
2235 sullõ osta õks ma uma rahaga,
paki kar´a-ma-palgaga.”
Kagoh oll´ õks sis esel hüä miil,
lahe laadna meelekene –
süamekene õks sis tahtsõ tands´ma minnä,
2240 piip ütlet´: “Piä^q illo!”
Sis õks ar Ale kuule läts,
kanakõnõ kotost kaldo.
Ese taha-s õks süvvä tuul pääväl,
tätä laskõ^q lavva mano:
2245 õga lää-s õks täl süük süamehe,
vao-s juuk varbehe,
süä õks täl tuksõ tubakot,
meeli mõtõl´ mõrro leibä.
Süä olli õks jo halvaga harino,
2250 paganaga paakunu.
Õga püsü-s õks ese aho pääl,
laisk tätä lammõ-s maalõ –
sai õks tä vällä sada kõrd,
lei tiiru tii pääl.
2255 Esi õks tä laul´ tubakot,
tuud leibä lelotõlli:
“Leelo õks no, leelo, leibä tuvvas,
kulla hüvvä kostikõist!”
Ime õks jal kuuld´, kost´ vasta,
2260 tahtsõ targastõ kõnõlda^q:
“Täämbä om õks ka virk mu miis,
om terräv mu teeda –
täämbä tälle õks et tuvvas Tiio leibä,
Tiio leibä, Kur´a koste,

2265 midä süüt õks sa suu mõskmalda,
poiss, poolõ üü aigo.
Kuri lasõ-i õks sul olla^q koti pääl,
kihutus keressel –
kõõ tuhnõ^q õks sa üüse tuhkhaua,
2270 hütsi seest seletelli^q
patu õks leibä palotõlla,
halva toito har’otõlla.”
Õga õks joht salli-s hüä naane,
kannahtõllõ-s Kat’okõnõ.
2275 Ese näkk’ õks kui Alet tulõvat,
mõtsa veereh viir’vät,
ese õks sis hinnäst hel’otõlli,
kohka tätä kohendõlli.
Miil olli õks sis kimmäs kui kikas,
2280 süä kallis kui kana.
Ale tull’ õks sis targastõ tarrõ,
hillä hellä huunõhõ,
lätsi õks sis hillä ese mano,
tassakõtsi taadõ mano,
2285 koste and’ õks tä kull’alõ tätäle,
tubakot toetõlli.
Esel sai õks sis hüä meekekene,
sai kerge keelekene,
ese and’ õks sis mito ait’ummat,
2290 pakso passiba pand’,
Alelõ õks küll and’ armu iist,
kulla hüä kosti iist:
“Alet õks mul kull’ a pujakõist,

umma kallist kanakõist!”
2295 Ale käve küll koolih, sai kullus,
käve klassih, oll’ kallis.
Ale kasve õks sis üles kui kanep,
tõsse üles kui tõu-lill.
Tõõnõ oll’ õks täl talv kooli kävvõ^q,
2300 tõõnõ laud laaditõlla.
Tull’ õks kodo tä õdago,
haldõ kodo hämaräl,
vaesõl olõ-s õks tuld valusat,
kulla kuplelambikõist,
2305 vaesõl saisi õks kõõ pilak peränulгах,
pirruharo hambeh.
Tuu õks oll’ kurva kuple,
kurva kuple, vaestõ lamp:
ime õks palot’ pirrukõise,
2310 Ale lugi aavetsit.
Musta^q lätsi^q õks täl puukva^q muudsah,
koolinumre^q nobõhõhõ.
Ale keerät’ õks koolih keväjani,
käve suurõne suvõne.
2315 Mõistsõ õks tä mõnõst parebehe,
katõstkümnest kalleppa:
Ale olli^q õks kõõ kirä^q kimmäpä^q,
olli^q numre^q nobõhõpa^q.
Jälke laste õks sis kodo koolikõnõ,
2320 laste lakja latsõkõsõ^q.
Ale õks ausa kodo astõ,
kullus tull’ kor’usõhõ.